

عدالت

رنامه‌ی ۱۷

www.ketab.ir

انتشارات انقلاب اسلامی

ره‌نامه‌ی ۱۷، عدالت

به کوشش: معاونت پژوهش و آموزش مؤتسسه‌ی پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی

ناشر: انتشارات انقلاب اسلامی

وابسته به دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۲

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

شابک کتاب: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۸۸-۳ شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۷۱-۵

نشانی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان شهید صالحی، شماره‌ی ۲۶

مرکز پخش: ۰۲۱۶۶۴۰۵۱۰۰

فروشگاه: ۰۲۵۳۷۷۰۲۸۵۲ فروشگاه مشهد: ۰۵۱۳۲۲۸۱۲۲۵-۷

وبسایت: www.KhameneiBook.ir

پست الکترونیک: Info@Book-khamenei.ir

سامانه‌ی پیام کوتاه: ۱۰۰۰ ۲۰ ۱۲۰

ویرایش این کتاب بر اساس قواعد ویراستاری

دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی) انجام شده است.

سرشناسه: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -

عنوان و نام پدیدآور: ره‌نامه‌ی ۱۷، عدالت

مشخصات نشر: تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۴۰۲

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۷۱-۵

شابک کتاب: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۸۸-۳

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - بیانات و سخنرانی‌ها

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - دیدگاه درباره‌ی عدالت

موضوع: جوان

رده‌بندی کنگره: ۱۴۰۲ ت ۷ خ ۲۹۵ / ۱۰۲ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ / ۱۸

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۳۹۰۲۰۰۴

مقدمه

«ره‌نامه» مجموعه‌ای است شامل چهل دفتر، که مبانی، ارزشها و اصول اسلام ناب محمدی (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) را با توجه به نیازها، پرسش‌ها و چالشهای دوران معاصر تبیین میکند و از خلال دیدگاه‌های اندیشمندانه و ژرف‌نگر حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به ترسیم اندیشه و سلوک یک جوان مؤمن انقلابی می‌پردازد.

سرلوحه‌ی این دفتر، حکمهای جاودانه‌ی قرآن کریم و احادیث اهل بیت (علیهم‌السلام) است که دو امانت پیمبر اعظم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در میان امت اسلامی است و آغاز هر دفتر، استمثنی‌های حکیمانه‌ی بنیان‌گذار انقلاب اسلامی است که بی‌نام او این انقلاب در هیچ جای دنیا شناخته شده نیست و بدون نقشه‌ی راه او استمرار و تکامل انقلاب تحقق نخواهد یافت.

ره‌نامه عرصه‌ی گسترده‌ای از موضوعات گوناگون را در بر می‌گیرد که در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی جوانان مورد نیاز است و میتواند شاکله‌ی فکری و رفتاری آنان را ترسیم کند. این موضوعات از درنگ در موقعیت و ظرفیتهای یک جوان مؤمن و اندیشه‌ورز آغاز میشود و در سیری منطقی به ساحت‌های

اعتقادی، اجتماعی، سبک زندگی، مباحث تربیتی و اخلاقی، سیاسی و انقلابی در لایه‌ها و سطوح مورد نیاز میپردازد و در نهایت به نقطه‌ای اوج و آرمان همه‌ی مجاهدتها میرسد و بر آن است که در ترسیم طرح‌واره‌ای کلی از اندیشه‌ی نظری و علمی انقلاب، فرایند تعالی و صیوروت علمی و عینی مخاطب خود را تسهیل و تسریع سازد.

ره‌نامه تنها برای خواندن و حداکثر یادداشت‌برداری و حفظ کردن مطلب نیست، بلکه بسته‌ای است برای تفکر و درنگ در اساسی‌ترین مفاهیم مورد نیاز و ناظر به تکالیف عملی جامعه‌ی مخاطب و زمینه‌ساز دستیابی به بصیرت عمیق و پایبندی درونی به معانی و ارزشهای انقلاب اسلامی، به مثابه یک کلیت و گفتمان و گامی مهم و اساسی برای شناخت و تحقق بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی می‌کند مردم ایران.

بیانیه‌ی «گام دوم انقلاب» تجدید مطالعه است خطاب به ملت ایران و بویژه جوانان که به مثابه منشوری برای «دومین مرحله‌ی خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» خواهد بود. این گام دوم، انقلاب را به «آرمانهای بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌افداه) هست»، نزدیک خواهد کرد.

ره‌نامه در چهل دفتر، جوان مؤمن، دانا و انقلابی را برای طی مسیر بلند و شکوهمند از خودسازی و جامعه‌پردازی به تمدن‌سازی و آمادگی برای ظهور همراهی میکند.

قاعده‌ی حاکم بر تألیف و تدوین ره‌نامه، پایبندی متن به نص

گفتار یا نوشتار رهبر حکیم انقلاب اسلامی بوده^۱ تا حتی المقدور از هر گونه تحلیل یا برداشت نادرست پیشگیری شده و با اقتباس از خلال دیدگاه‌های معظّم^{له}، برجسته‌ترین محورها و نکات مورد تأکید ایشان ارائه گردد.

برای تألیف و تدوین هریک از دفاتر چهل‌گانه، علاوه بر تلاش پژوهشی نویسندگان محترم برای مطالعه‌ی کامل مطالب مرتبط با موضوع و انتخاب مطالب اهم و مورد نیاز و ساختاردهی آن، نظرات ارزیابان علمی مدّ نظر بوده است. با توجه به محدودیت حجم هر دفتر، طبعاً امکان پرداختن به بسیاری از نکات و ظرایف مباحث و بیانات رهبری معظّم مقدور نبوده است، از این رو مخاطب ارجمند این دفاتر، خود را بی‌نیاز از مراجعه به متن کامل بیانات و نوشتارهای ایشان نسبیند.

از مؤلف محترم این دفتر جناب آقای محمد شهریاری و شورای محترم علمی و تمام عزیزانی که در تهیه و تولید این مجموعه نقش داشته‌اند تشکر و قدردانی نموده و از پیشنهادهای و نظرات خوانندگان ارجمند برای تکمیل این طرح استقبال میکنیم.

معاونت پژوهش و آموزش

مؤسسه‌ی پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی

۱. این مجموعه مشتمل بر بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تا پایان سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

مفهرست

۱۳	آیات و روایات
۱۵	درآمد
۱۷	سرمشق

۲۱	فصل اول: عدالت چیست؟
۳۳	فصل دوم: مبانی عدالت اجتماعی
۵۳	فصل سوم: اهداف و نتایج تحقق عدالت اجتماعی
۶۳	فصل چهارم: چالشهای جمهوری اسلامی در تحقق عدالت
۷۵	فصل پنجم: بسترها و زمینه‌های تحقق عدالت
۸۷	فصل ششم: چگونگی تحقق عدالت اجتماعی
۱۰۱	فصل هفتم: عدالت خواهی و عدالت پذیری
۱۱۵	فصل هشتم: عدالت و پیشرفت
۱۲۷	فصل نهم: کارنامه‌ی جمهوری اسلامی در تحقق عدالت
۱۳۹	فصل دهم: انقلاب اسلامی و عدالت

{ آیات و روایات }

□ «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ»
 «همانا ما پیامبران خود را با ادله و معجزات فرستادیم و
 برایشان کتاب و میزان عدل نازل کردیم تا مردم به راستی و
 عدالت گرایند و آهن را، که در آن سختی و کارزار و نیز منافع
 بسیار بر مردم است، برای حفظ عدالت آفریدیم.»

سوره‌ی حدید، بخشی از آیه‌ی ۲۵

□ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
 شَنَاةُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
 اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ»

«ای اهل ایمان، در راه خدا استوار بوده (بر سایر ملل عالم)
 شما گروه عدالت و راستی و درستی باشید؛ و البته شما را
 نباید عداوت گروهی بر آن بدارد که از طریق عدل، بیرون روید؛
 عدالت کنید که عدل به تقوا نزدیک‌تر است، و از خدا بترسید،
 که خدا البته به هر چه می‌کنید آگاه است.»

سوره‌ی مائده، آیه‌ی ۸

□ «إِنَّ الْعَدْلَ مِيزَانُ اللَّهِ الَّذِي وَضَعَهُ لِلْخَلْقِ وَ تَصَبَّهُ لِإِقَامَةِ الْحَقِّ
فَلَا تُخَالِفُهُ فِي مِيزَانِهِ وَلَا تُعَارِضُهُ فِي سُلْطَانِهِ»

امیرالمؤمنین (علیه السلام): «عدل میزان خدا است، که آن را برای آفریدگان وضع کرده، و برای برپا داشتن حق مقرر داشته است، پس در میزان خدا با وی مخالفت مکن، و در قلمرو سلطنت خدا با او به معارضه مپرداز.»

عیون الحکم و المواعظ، ج ۱، ص ۱۵۰

□ «أُبَشِّرُكُمْ بِالْمُهْدِيِّ يُبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَىٰ إِخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَ زَلَّازِلَ
فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مُلِثَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا يَرْضَىٰ عَنْهُ
سَاكِنُ السَّمَاءِ وَ سَاكِنُ الْأَرْضِ»

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: «به شما بشارت میدهم که مهدی در حالتی مبعوث میشود [قیام میکند] که مردم در حال اختلاف و لرزش هستند؛ زمین را چنان که از ظلم و جور پر شده، آن چنان مملو از عدل و قسط میکند که ساکنان اهل آسمان و زمین از او راضی میشوند.»

الغیبة للطوسی، ج ۱، ص ۱۷۸

درآمد

همه‌ی این شعارهای بزرگ مثل آزادی و استقلال قیودی دارند و آنچه هیچ قیدی ندارد، عدالت است. عدالت به طور مطلق مورد نیاز و مورد مطالبه‌ی جامعه است.^۱

عدالت و عدل، مهم‌ترین ارزش در جامعه است: «بِالْعَدْلِ قَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ»؛ آسمان و زمین به عدالت وابسته است؛ نظام اجتماعی هم به عدالت وابسته است. اگر عدالت نباشد، هیچ چیز در جامعه نیست. در یک جامعه‌ی آزاد - حتی آزاد به همان سبک آمریکایی - اگر عدالت نباشد که در آنجاها نیست و همان آزادی هم به نفع یک طبقه و علیه یک طبقه خواهد بود - چند نفر سفیدپوست یک نفر سیاه‌پوست معلول را از روی ویلچر برمیدارند و به اتومبیل خودشان می‌بندند، به بیابانها می‌برند و روی زمین میکشند! بالاخره آزادی است دیگر! عدالت که نباشد، امنیت هم در خدمت طبقه‌ی مرفه و برخوردار و سوءاستفاده‌چی است. اگر عدالت نباشد، همه‌ی خیرات به یک طرف میرود.^۲

۱. در دیدار مسئولان سازمان صدا و سیما ۱۳۸۱/۱۱/۱۵

۲. عوالی اللالی، ج ۴، ص ۱۰۳؛ «آسمانها و زمین به عدل برپا است».

۳. در دیدار مسئولان دستگاه قضائی ۱۳۷۷/۴/۷

اسلام خدایش عادل است، پیغمبرش هم عادل است و معصوم، امامش هم عادل و معصوم است، قاضی‌اش هم معتبر است که عادل باشد، فقیهش هم معتبر است که عادل باشد، شاهد طلاقش هم معتبر است که عادل باشد، امام جماعتش هم معتبر است که عادل باشد، امام جمعه‌اش هم باید عادل باشد؛ از ذات مقدس کبریا گرفته طلاق‌نهادار باید عادل باشد؛ ولاتشان هم باید عادل باشند. این ولاتی که بر اسلام میفرستادند، والی‌هایی که میفرستادند به این طرف و آن طرف، امام جماعتشان هم بود، باید عادل باشد.

همه‌ی زحمت انبیا برای این بود که یک عدالت اجتماعی درست بکنند برای بشر در اجتماع، و یک عدالت باطنی درست کنند برای انسان در انفراد. زحمتهای انبیا برای این بود. خدای تبارک و تعالی میفرماید که انبیا را ما فرستادیم، بیّنات

-
۱. سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع روحانیون و طلاب درباره‌ی جنایات رژیم پهلوی، ۱۳۵۶/۱۰/۲۵؛ مندرج در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۳، ص ۲۹۶-۳۱۰
 ۲. سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع کارکنان در صدا و سیما، ۱۳۵۸/۱۰/۲؛ مندرج در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۱۱، ص ۳۷۹-۳۸۷

به آنها دادیم، آیات به آنها دادیم، میزان برایشان دادیم و فرستادیم «لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»؛ غایت این است که مردم قیام به قسط بکنند، عدالت اجتماعی در بین مردم باشد، ظلمها از بین برود، ستمگریها از بین برود، ضعفا به آنها رسیدگی بشود، قیام به قسط بشود. دنبالش هم میفرماید: «وَ أَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ». تناسب این چیست؟ تناسب این است که با حدید باید اینها انجام بگیرد؛ با بیّنات، با میزان و با حدید. «فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ»؛ یعنی، اگر شخصی یا گروهی بخواهند یک جامعه را تباه کنند، یک حکومتی را که حکومت عدل است، تباه کنند، با بیّنات با آنها باید صحبت کرد؛ نشنیدند، با موازین، موازین عقلی صحبت کرد؛ نشنیدند با حدید.^۱

هر کس قیام کرد برای اقامه‌ی عدل، سیلی خورد. ابراهیم خلیل‌الله چون قیام کرد برای عدالت، سیلی خورد و او را به آتش انداختند. از صدر عالم تا حالا تاوان این چیزهایی که برای عدالت، برای حکومت عدل بوده است، این تاوان را پرداخته‌اند و باید هم پردازند؛ هر وقت به یک نفر این مسئله مسئله‌ای بوده است که در تمام ایام، در تمام دنیا، از صدر عالم تا حالا بوده و تا آخر هم خواهد بود که هر کس قیام کرد برای اینکه عدالت ایجاد کند، حکومت عدل ایجاد کند، سیلی خورده. پس ما گله‌ای

۱. سوره‌ی حدید، بخشی از آیه‌ی ۲۵، «تا مردم به انصاف برخیزند».

۲. همان، «و آهن را نازل کردیم».

۳. همان، «در آن برای مردم خطری سخت است».

۴. سخنرانی امام خمینی(ره) در جمع ائمه‌ی جماعات خراسان و روحانیون،

۱۳۶۰/۶/۱۸؛ مندرج در صحیفه‌ی امام(ره)، ج ۱۵، ص ۲۰۶-۲۲۰

نداریم که چون قیام کردیم برای اقامه‌ی عدل، برای حکومت عدل، برای حکومت اسلامی، سیلی بخوریم. ما باید زیادتر سیلی بخوریم. آن وقت یک نحو بوده، حالا نحو دیگری بوده. اما در اینکه تاوان را باید پس بدیم، مثل هم است. ابراهیم خلیل الله تاوان را پس داد، موسای کلیم الله داد و رسول خدا داد و امیرالمؤمنین آن همه شدت کشید و ائمه‌ی ما آن قدر سختی کشیدند؛ برای اینکه آنها همه در نظر داشتند که حکومت عدل ایجاد کنند.^۱

مهدی موعود (علیه السلام) تنها منجی حقیقی بشریت و قضیه‌ی غیبت حضرت صاحب، قضیه‌ی مهمی است که به ما مسائلی میفهماند. من جمله اینکه برای یک همچو کار بزرگی که در تمام دنیا عدالت به معنای واقعی اجرا بشود در تمام بشر نبوده کسی الا مهدی موعود (سلام الله علیه) که خدای تبارک و تعالی او را ذخیره کرده است برای بشر. هر یک از اینها که آمدند، برای اجرای عدالت آمدند و مقصدشان هم این بود که اجرای عدالت را در همه‌ی عالم بکنند لکن موفق نشدند. حتی رسول ختمی (صلی الله علیه وآله وسلم) که برای اصلاح بشر آمده بود و برای اجرای عدالت آمده بود و برای تربیت بشر آمده بود، باز در زمان خودشان موفق نشدند به این معنا، و آن کسی که به این معنا موفق خواهد شد و عدالت را در تمام دنیا اجرا خواهد کرد، نه آن هم این عدالتی که مردم عادی میفهمند که فقط قضیه‌ی عدالت در زمین برای رفاه مردم باشد

۱. سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع مسئولان جهاد سازندگی، ۱۳۶۶/۵/۲۳؛ مندرج

در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۲۰، ص ۳۵۹-۳۶۴

بلکه عدالت در تمام مراتب انسانیت. انسان اگر هر انحرافی پیدا کند، انحراف عملی، انحراف روحی، انحراف عقلی، برگرداندن این انحرافات را به معنای خودش این ایجاد عدالت است در انسان. اگر اخلاقش اخلاق منحرفی باشد، از این انحراف وقتی به اعتدال برگردد، این عدالت در او تحقق پیدا کرده است. اگر در عقاید یک انحرافات و کجی‌هایی باشد، برگرداندن آن عقاید کج به یک عقیده‌ی صحیح و صراط مستقیم، این ایجاد عدالت است در عقل انسان. در زمان ظهور مهدی موعود (سلام الله علیه) که خداوند ذخیره کرده است او را از باب اینکه هیچ کس در اولین و آخرین، این قدرت برایش نبوده است و فقط برای حضرت مهدی موعود بوده است که تمام عالم را، عدالت را در تمام عالم گسترش بدهد، و آن چیزی که انبیا موقّق نشدند به آن با اینکه برای آن خدمت آمده بودند، ندای مبارک و تعالی ایشان را ذخیره کرده است که همان معنایی که همه‌ی انبیا آرزو داشتند، لکن موانع، اسباب این شد که نتوانستند اجرا بکنند، و همه‌ی اولیا آرزو داشتند و موقّق نشدند که اجرا بکنند، به دست این بزرگوار اجرا بشود.

۱. پیام رادیو تلویزیونی امام خمینی (ره) به ملت ایران، ۱۳۵۹/۴/۷؛ مندرج در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۱۲، ص ۴۸۰-۴۸۵